СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 76. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 20-го квітня 1944. — No. 76. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, April 20, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ПЛЯНУЮТЬ „ВІЛЬНІ ПРИСТАНІ" В АМЕРИЦІ ДЛЯ ВОЄННИХ БІЖЕНЦІВ

ВАШИНҐТОН. — Уряд передумує пляни, вироблені Воєнною Біженецькою Радою, щоб для воєнних втікачів заложити „вільні пристані". У них моглиб утікачі з воєнних теренів, головно з країв під нацистичною окупацією, найти часове пристановище, заки будуть управильнені відносини на їхніх землях. Місця, де втікачі мають бути приміщені, булиб обгороджені і їм не вільно булоб подорожувати по краю. З таких біженецьких таборів впускалиб до Америки на постійний побут тільки на підставі звичайної іміґрантської квоти. — Число втікачів росте, головно на Балкані і багато іміґрантів з румунської Басарабії вже наставилися їхати в Америку. По них має вислати американська влада окремо чартеровані кораблі. Про це говорив на пресовій конференції директор Воєнної Біженецької Ради Джан В. Пеле, одначе він не згадував, хто дасть фонди на утримання втікачів в Америці.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗАБОРОНИ ІМІҐРАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — На нарадах конвенції Краєвого Товариства Дочок Американської Революції, що відбувається в готелю Валдорф Асторія, ухвалено резолюцію з домаганням до конґресу, щоб Злучені Держави завісили на 5 літ іміґраційний закон і заборонили цілковито вступу іміґрантам після війни. Цю резолюцію посилено ще домаганням до стейтових леґіслятив і місцевих шкільних рад, щоб вони не допускали до дальшого поширення серед студентів різних неамериканських ідей і то ще в школах, утримуваних американськими податковцями.

ПРИЛОВЛЕНО ВТІКАЧА З ПРОТИ-БУНТАРСЬКОГО ПРОЦЕСУ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральне Бюро Інвестиґацій приловило в місцевости Осабл Форкс, 40 миль від канадійської границі у стейті Ню Йорк, Едварда Джеймса Смитія, котрий як обвинувачений в бунтарських затіях, мав станути перед федеральним судом у Вашинґтоні разом з іншими 29 підсудними. Через його відсутність процес проволікається. Оборонець Смитія протав перед судом лист від свого клієнта, в якому він пише, що не має довіря до безсторонности предсідника суду.

СТЕЙТОВА ВЛАДА ВСТАНОВЛЯЄ СВОЮ ЦІНУ НА МОЛОКО.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). — Стейтовий комісар рільництва округи Гудсон-Моґавк, С. Честер Дю Монд установив стейтову ціну на молоко по 60 центів від сто фунтів вищу, від ціни наставленої федеральним Бюром Адміністрації Цін. Цю суперечність між обома владами завважали ґазетярі і перед ними дав Дю Монд вияснення, що він видав цей розпорядок на підставі голосування між 1,700 фармерами, які заявилися у 77 відсотках за таку ціну. Водночас сказав комісар, що він готовий до оборони перед акцією Бюра Адміністрації Цін.

18 ЖІНОК КАНДИДУЮТЬ ДО КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН.. — Політичні обсерватори звідомляють, що в стейтах від Каліфорнії до Мейн є вже 18 жінок, що мають нагоду стати членками федерального конґресу і вони вже приготовляються до виборів під осінь. Кандидатки належать до обох великих політичних партій. Зпоміж них 7 вже є тепер у конґресі, а 11 є свіжих кандидаток. В числі 18 кандидаток є 8 републиканок і 10 демократок.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЧАСОВОЇ ПРОДУКЦІЇ АЛЬКОГОЛЮ.

НЮ ЙОРК. — З огляду на теперішні „вакації" в продукції алькоголю починає розвиватися на великі розміри чорний ринок. Щоб недопустити до зросту лиха, зібралися на конференцію члени Краєвого Товариства для Контролі Алькоголю, на якій промовляла між іншими теж членка стейтової алькогольної влади пані Шепард. Вона вказала на корінь лиха і поставила резолюцію з домаганням, щоб федеральна влада дозволила на „алькогольне свято", тобто дозвіл федеральної влади на 21-денну продукцію алькоголю для торговельних цілей..

ПУБЛИКА ГОДИТЬСЯ НА БОМБАРДУВАННЯ РЕЛІҐІЙНИХ МІСЦЬ.

ПРИНСТОН (Ню Джерзі). — Інститут Прилюдної Опінії Ґелопа, що існує при Принстонськім університеті, перевів голосування, щоб довідатися про настрій публики в справі бомбардування реліґійних місць американською армією, очевидно, коли на це зайде воєнна конечність. З відповідей виходить, що на бомбардування годиться 74 відсотків людей запитуваних про їх думку; проти бомбардування є 19 відсотків, а нерішених є 7 відсотків.

Українська кампанія продажу воєнних бондів на суму 5 мілонів долярі увінчалася повним успіхом

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Комісія Продажу Воєнних Бондів, що існує при Українськім Конґресовім Комітеті, яка переводила кампанію продажу воєнних бондів на суму пять мілонів долярів, проголосила, що в дні 15. квітня, коли то кампанія закінчувалась офіційно, сума проданих бондів перейшла пять мілонів долярів.

ПІДГОТОВА ДО ЗАНЯТТЯ ОСТРОВІВ КУРИЛІВ АМЕРИКОЮ

ВАШИНҐТОН. — На пресовій конференції з секретарем фльоти Френком Наксом заведено розмову про цілі налетів американських летунів та бомбардування японських островів Курилів. При цій нагоді виявилося, що американська воєнна фльота вживає ракетових гармат та інших досі ще незнаних і частинно таємних винаходів. Коли один репортер запитався Накса про ціль повітряних рейдів, Накс відповів запитом: „А що ви про це думаєте"? Репортер відповів: „Та хіба на те, щоб заняти кавалок островів". Тоді секретар Накс додав: „Це колись станеться, але коли, то я самий не знаю".

АЛІЯНТИ НЕ Є СХИЛЬНІ ТВОРИТИ РАДУ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ

ВАШИНҐТОН. — З Лондону наспіли вісти, що премієр Чорчил вчасі дебати в парляменті згадав, що Ліґа Націй ще не пропала і що ще щось з неї можна вратувати. Ця заява дала притоку до різних здогадів про організування вже тепер якоїсь Ради Обєднаних Держав, якої домагається між іншими бувший підсекретар стейту Сомнер Велс і Вендел Вилкі.

Виявляється одначе, що творення Ради Обєднаних Держав вчасі війни не є практичне, бо прийшлиб на чергу спори за границі, а це все передвчасне. Колиб вирінули спори за границі, тоді в самій раді не булоб згоди і це перешкаджалоб веденню війни. Отже нема іншої ради, як виждати кінця війни, а тоді не є виключене, що машинерія Ліґи Націй може ще бути використана для створення нової міжнародної організації.

Зрештою не є виключене, що війна може покінчитися нагло, а тоді настане довготривале перемиря, вчасі якого буде повно часу наладнати орагнізацію міжнародного тіла для втримання миру і поладнання спірних питань.

Британія встановляє високі кари за воєнні страйки

ЛОНДОН. — Щоби здержати страйки робітників вчас війни, британський уряд видав нові оборонні реґуляції, на основі котрих уряд силою надзвичайної влади грозить великими грошевими й вязничними карами за викликування страйків у промислах, жизненних для воєнного зусилля. Загрожено саме карами вязниці до 5 літ та гривнами до 2,000 долярів.

ІТАЛІЙСЬКІ ДЕМОКРАТИ НЕ СПІШАТЬСЯ ДО КАБІНЕТУ БАДОЛІЯ

НЕАПОЛЬ. — Надії на легку розвязку кабінетної кризи в Італії розвіялися, коли виконна „хунта" 6 опозиційних партій висловила своє невдоволення зо заходів маршала Бадолія коло створення нового кабінету. Невдоволені вони передусім з того, що Бадоліо просив представників цих партій на розмови не всіх разом, але кожного зосібна. Вони закидують Бадолієви, що він хоче для себе в новім кабінеті аж 5 головних постів.

ЧУТКИ З ФАШИСТІВСЬКОЇ ІТАЛІЇ

БЕРН. — Тут кружляють вісти, що до Швайцарії перекрався Бастіяніні, бувший італійський амбасадор у Вашинґтоні, член найвищої фашистівської ради, котрого недавно засудив на смерть фашистівський суд у Вероні, а котрий укривався перед фашистами в Італії.

Німецький уряд заперечує вісти, що нібито Мусоліні хорий.

НЕПОРОЗУМІННЯ СЕРЕД НАЦІСТІВ

ЛОНДОН. — Тут ходять чутки, що маршал Герман Ґерінґ збирається їхати до Мадриту, в Еспанії, аби при помочи ґенерала Франка повести мирову кампанію. Мав би він це зробити без огляду на спротив Гітлера, котрий ще далі стоїть за те, аби Німеччина воювала до кінця на обох фронтах.

Британські урядники кажуть, що британський уряд не буде звертати найменшої уваги на Ґерінґові мирові заходи.

ДИПЛЬОМАТИЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ДІЙМАЮЧІ ДЛЯ СОЮЗНИКІВ

ЛОНДОН. — Показується, що британське зарядження обмеження свободи діяння й руху аліятських дипльоматів покерешувало вже немало плянів. Між іншим Ян Масарик, чеський міністер заграничних справ, що виїхав до Америки на конференцію Інтернаціональної Робітничої Організації, не зможе відай вернути до Британії. Обмеження свободи рухів відноситься й до юґославського короля Петра.

Німецька пропаганда використовує британські обмеження дипльоматів всіми способами, удаючи стращне обурення на цей „безоглядний", „брутальний", „жорстокий" поступок Британії.

МОКРА ВУЛИЦЯ.—Як у Злучених Державах виллють дощі, то терплять часто й великі міста. Світлина представляє вулицю в Атлянті, в стейті Джорджії, по недавній зливі. На середині дороги вершок авта, що ледво видніється з води.

2,000 ЛІТАКІВ БЄ ПО БЕРЛІНІ

ЛОНДОН. — Близько дві тисячі американських бомбовиків і боєвиків ударило в вівторок на Берлін, відбило легкий спротив німецьких боєвиків та скинуло величезну силу вибухових матеріялів на німецьку столицю та на фабрику бомбовиків у Ораніенбурґу, що лежить 20 миль на північний захід від Берліна, та на фабрики літаковик частин в Ратенаві, 35 миль на північний захід від Берліна. Погода була знаменита, і цілі були видно докладно; через те виправа дала добрі результати.

Тільки один відділ американських літаків стрінувся з поважною опозицією. Американці зострілили 13 ворожих літаків та знищили багато літаків на землі. 19 бомбовиків і 6 боєвиків не вернулося з рейду.

Інші американські й аліянтські літаки бомбардували в той самий день ворожі інсталяції в Па-де-Кале й інші цілі в північній Франції та Бельґії.

Аліянтські літаки, що мають бази в Італії налетіли на залізничі варстати в Пловдіві, в Болгарії, а російські далеколетні літаки бомбардували румунський чорноморський порт Константу, куди німці відвозять свої війська, відступаючі з південної України.

АЛІЯНТИ ОСТЕРІҐАЮТЬ ФРАНЦУЗІВ ПРО ІНВАЗІЮ.

ЛОНДОН. — Британський уряд видав через Британську Радіову Корпорацію осторогу до французів бути в короткому часі готовими на інвазію. Їм раджено запастися в поживу, бо на випадок інвазії Аліянти не будуть могти пособляти негайно поживою.

Цим разом і німецький уряд почав уже ставитися поважно до заповідей аліянтської інвазії й не трактувати їх кпинами, як це робив до цього часу. Свідчить про це хочби закриття обох берегів ріки Шелдту коло Антверпії. Паризьке радіо нібито витало наближаючуся битву як змірення сил.

БРИТАНІЯ РОЗКРИВАЄ СВОЮ „ТАЙНУ ЗБРОЮ".

ЛОНДОН. — Уже 15 місяців минуло з того часу, як в сицилійськім порті Палермі вилетів у повітря італійський кружляк „Ульпіо Траяно", а в кілька хвилин після цього 8,500-тоновий транспортовий корабель „Вімінале", що стояв на котвиці попри нього.

Тепер британська адмілаліція відкрила, що ці кораблі затопили дві „людські торпеди", себто властиво дві малі субмарини, з котрих кожна мала залогу з двох людей. Ці моряки одіті в легкі нуркові одяги, дісталися в саму середину ворожого порту. Допливши до своєї цілі, моряки йшли під поверхню води, причіпали там торпеду до боку корабля, а самі відпливали на безпечну віддаль. По вибуху кораблів моряки дісталися в ворожу неволю.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ДОБУЛА БАЛАКЛАВУ.

ЛОНДОН. — Червона армія під ґенералом Єременком заняла Балаклаву, історичне місто на Криму, 9 миль на південний схід від Севастопоря.

Війська червоної армії в Галичині відбили 18. квітня сильні ворожі атаки на схід від Станиславова й завдали ворожим піхотинським і повзовим відділам доймаючі втрати.

На інших відтінках фронту була того дня тільки розвідна діяльність. Німецький комунікат говорить про бої коло Делятина, Станиславова й Тернополя.

За московським комунікатом, на тих частинах фронту, де першу боєву лінію займають румунські війська, за ними стоять німецькі вояки з ручними машиновими крісами. Як тільки румуни проявляють охоту перейти на сторону червоної армії або відступати, німці кроплять їх з машинових крісів.

УКРАЇНСЬКІ ПАРТИЗАНИ НА ВОЛИНІ.

Совєтський комунікат, виданий у вівторок уночі, говорить про український партизанський відділ на Волині, котрий заатакував одно сильне становище ворога, переборов ворожий спротив та добув його для червоної армії. Понад сотка німецького трупу вкрила побоєвище.

ТІТО ВІДБИВАЄ ЧОТИРИ ВОРОЖІ ОФЕНЗИВИ.

ЛОНДОН. — Югославські партизани маршала Тіта подають вісти, що вони відбивають тепер німецькі наступи, що йдуть на них аж у чотирох сторонах краю. Головна кватира Тіта каже, що його партизани дістали останніми місяцями тисячі тон воєнного матеріялу від Аліянтів та завдяки тому ведуть успішно операції в східній і західній Босні й Чорногорі.

За донесенням головної кватири Тіта, в головній німецькій офензиві, що звертається проти Чорногори, німцям помагають четника Міхайловіча й албанські квіслінґи.

Зо Сербії приходять вісти про бої між прихильниками Тіта й бриґадами четників Недіча й Міхайловіча.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily).

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

За кожну зміну ядреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Нема „нового капіталізму" в Росії

Свого часу „Ню Йорк Таймс" подав був у кореспонденції з Москви справді сензаційні виводи про глибокі ідеольоґічні переміни, що мовляв ідуть у Совєтському Союзі в найосновніших справах комуністичної теорії. Виходило би з донесення, як також з пізнішої передовиці в цій справі, що різні вчені, не дивлячися на свої звязки з совєтською системою та комуністичною партією, прийшли до переконань, що вони не можуть піддержувати багатьох основних поглядів комунізму, бо мовляв вони не піддержані наукою, та що й совєтський уряд уже схиляється признати цим людям право визнавати явно такі еретичні з комуністичного становища погляди.

Донесення „Ню Йорк Таймсу" обігло потім усю американську пресу й стрінулося з рішучим спротивом відразу властиво з боку самих комуністів. Донесення до „Ню Йорк Таймсу" спиралося саме на одній статті в одному совєтському журналі, і ніхто не припускав, щоб хтось з такого великого часопису, як „Ню Йорк Таймс", який певно має добрих знавців і російської мови й комуністичної теорії, міг зле зрозуміти, нехотячи, а тим більше навмисне, публично розголошену статтю. Коли отже „Ню Йорк Таймс" написав, що в Совєтській Росії сумніваються в теорію надвартости, або в совєтську систему ініціятиви, ба навіть у теорію клясової боротьби, то й інші ґазети, хоча з піднесеними бровами, а все таки приняли це за дивне, але правдиве.

Через те, що ґазета, котра справу підняла, є поважна, справі не дозволено забутися. Заговорили про неї широко в Совєтському Союзі, і тепер ґазетярі, так совєтські, як і чужинецькі, ствердили вже понад сумнів, що зо статті, з котрої „Таймс" поробив свої висновки, так далеко йдучих висновків робити не можна. Не розбираючи справи широко, нема в Совєтській теорії чи державній практиці нічого такого, що оправдувалоб висновки про переміни, які нібито йдуть до самих основ цеї теорії чи практики. Совєтські ґазетярі й теоретики зовсім таких основних перемін не свідомі. Для них совєтський союз іде далі старими дорогами. Якщо є яка переміна, то хіба та, що тепер Совєтський Союз готов іти на співпрацю з капіталістичними державами.

„Ню Йорк Таймсови" ціла справа може бути неприємна, всеж таки для добра політики це добре сталося, що через помилку ми дістали правдивий образ справжнього стану совєтського Союзу під ідеольоґічним зглядом.

ВВАЖАЙТЕ НА ДІТИ!

Ми так заняті тим, що діється на воєнному фронті, що забуваємо часто звертати увагу на великі небезпеки, що нам грозять на домашньому фронті. І то в нашій власній хаті, в нашій власній родині.

Отже іде тут про наші діти. І очевидно про цілу суспільність, бож які діти, такою буде й суспільність. А що так багато говоримо про „повоєнний кращий лад", то й треба рівночасно думати і про те, хто в тому ладі буде жити і ким він буде вдержуваний. Ось таке роздумування заведе нас цілком певно і до проблеми нашого молодого покоління. Не того, що на війні, а того, що підростає далі під нашим боком, на наших очах і ніби під нашим доглядом.

Вже те, що ми на ту проблему вказуємо, означає, що щось тут не є в порядку. І так є. Воєнні обставини відбились теж і на родинному життю. Те, що нема батька в хаті, а мати при роботі поза хатою (а так є у дуже многих домах) відбивається погано на вихованню дітей. На те звертали увагу вже нераз різні суспільні чи церковні діячі. На те щораз частіше звертають увагу й ті, що мають до діла з кримінальними судами і злочинством. Про це й заговорив тими днями і Дж. Едґар Гувер на нарадах краєвого конгресу Дочок Американської Революції. А що Едґар Гувер є головою Федерального Бюра Інвестиґацій (Еф Бі Ай), то як такий добре обзнакомлений з злочинством у Злучених Державах. Тому, коли він вважає вказаним так сказатиб вдарити в дзвін, коли говорить про молодь і злочинство, то видно, що це справа дуже серіозна.

Едґар Гувер каже, що наша „внутрішня оборона" слабне. І то не через якийсь напір якихсь чужих, ворожих, зовнішніх сил, а через нас самих. У звязку з тим він взиває нас боронити американський спосіб життя і американські установи і слушно підкреслює, що треба памятати, що Америка не може бути в одній половині демократичною, а в другій фашистівською чи комуністичною. Він теж слушно остерігає загал перед „крикливою" комуністичною ґрупою, що хоче своїм криком удавати, що за нею є маси. Але найсильніше підкреслив він побоювання за недомагання збоку родичів у вихованню їхніх дітей на чесних і характерних громадян, свідомих своїх горожанських обовязків. А як нам ще далеко до такого виховання, хай буде доказом на це те, що навів Гувер. А він сказав таке:

В минулому році кожних 23 секунд поповнювано в Злучених Державах злочин. В тому році було більше мордів в нашому краю, ніж було вбитих і ранених вояків у крівавих боях на Тараві. Кожних 12 мінут була в краю грабіж. Кожних дві мінуті був влом. Кожних 39 секунд була крадіж. А в кожних трьох мінутах крадено один автомобіль.

Та тепер приходимо до того, що тут найважніше, а на що треба особливо памятати. Отже до того, скільки є молоді в ось тих злочинствах.

Гувер подає, що між зловленими за вбивства є 13% таких, що мають менше як 21 років. В такому віці є 39% тих, що допустились грабіжей, 55% є вломників, 37% різнородних злодіїв і 65% тих, що викрадають автомобілі. Знов з усіх осіб, що були в минулому році арештовані, 23% є таких, що ще не дійшли до віку, що моглиб голосувати. Найбільше арештовань дає 17 рік у хлопців, а 18 у дівчат. А щодо дівчат, то коли порівнати арешти дівчат з минулого року з арештами в 1941 році, себто з арештами в останнім передвоєннім році, то так є, що вони зросли на 130%.

Ось ті цифри виказують самі собою якнайкраще, що є чим журитись, є чого побоюватись за нашу будуччину. Тому і треба родичам не тільки те все знати, але рівночасно й розглянутись у своїй власній хаті й поглянути, що діється з їхніми власними дітьми, бо ті діти повинні бути для них дорожчими над усе інше. Вони теж повинні бути такими самими і для громадянства. Війна не дає змоги присвятити ось тому питанню молоді такої уваги, якби хотілось. Але це таки не звільняє родичів, чи взагалі рідні, від того, щоб зробити те, що є можливим, щоб охороняти свої діти від того морального занепаду, який зачинає прибирати такі розміри, що нам уже треба лякатись за наше будуче.

Проф. Микола Чубатий.

Політичне доктринерство та українська історія

Чи варта в Америці спорити про внутрішній лад української держави?

Таке питання ставив я нераз собі самому, обсервуючи партійні спори поміж американськими українцями, а в останнє читаючи самопевну статтю на таку саму тему в канадійсько-українськім часописі гетьманців, як теж на тему їх клясократичного розуміння української історії. Я прийшов до переконання, що заокеанським українцям не слід про ці справи спорити з двох причин. Поперше: 99.9 відсотків заокеанських українців на Україну вже ніколи не повернуть і впливу на внутрішний лад майбутної української держави мати не можуть. Подруге: цілком безцільним є говорити про внутрішне прикрашення того дому, що його ще не збудували та невідомо коли його збудують. Спорити на такі теми, це даремне витрачування сил.

Та багато американських українців має застарілу склонність змагатися саме за такі речі. Скільки то вже в часі теперішної війни українські люди не насварилися, чи Україна має бути соціялістична, народоправна, монархістична чи яка друга? Куди краще булоб колиб цю енерґію зужити на це, щоб звідти іззa моря помогти рідному краєви стати вільним, щоб взагалі була вільна Україна. А вже в яку форму европейські українці вберуть добуту волю — це їхнє діло.

Приклонники такої чи другої політичної доктрини беруться звичайно і цілу історію виясняти по свому, натягаючи її на своє копито, з чого виходить тільки багато баламути та ненауковости у вияснюванню історії. Таке саме є і в згаданій статті з українською історією; саме це склонює мене докинути пару слів до клясократичного в и я с н ю вання української історії.

Доктрини та доктринери.

На тему внутрішного державного ладу є така сама багата література, як на тему світоглядів релігійних чи фільософічних. Кожна з доктрин має дещо слушности. Одначе підходячи до такого складного питання однобічно, кожна така доктрина, застосована вцілости, стає нереальною річю-доктринерством, відірваним від життя даної епохи.

Соціяліст, комуніст чи монархіст, кожен має свою політичну науку про державний лад, зачерпнену з партійного корану. Кожний з них присягав би на його непомильність. Ніхто не сумнівається, що, наприклад, багато із соціялізму стане в будуччині дійсністю. Одначе соціялізм, застосований вцілости по думкам твору Маркса „Капітал", показався доктринерством та не видержав проби при зустрічі з практичним життям; він скоро перемінився в державний капіталізм, давніше гостро поборюваний більшістю соціялістів світа.

Мають теж й українські гетьманці свій політичний коран. Є ним „Листи до Братів Хліборобів" В. Липинського; твір дійсно глибоко передуманий, з масою блискучих прямо думок. Одначе, і ця доктрина всежтаки є доктриною. Вцілости застосована у практичній політиці моглаб принести навіть шкоду, зовсім так само, як стосований у практичному житті історичний матеріялізм Маркса.

Історія та Історично-політичні доктрини.

Самаж Історія це не доктринерство; цеж діяльність живих людей, що підлягають законам психольоґії маси, окружені з м і н н и м и економічними та політичними обставинами, підчас коли доктрина, така чи друга, лишається мертою та незмінною. Наприклад: як примінитиб клясократичний устрій Липинського до Радянської України, колиб там большевизм заломився? По 20 чи може й по 30 літах комуністичного життя Україна сталаб вже майже безклясовою країною. Чиж в такому випадку нова влада малаб може наново відбудовувати кляси, та ще може й поміщиків та капіталістів - індустріялістів імпортувати зі заграниці? Або як пристосувати клясократичний лад до первісного громадянства в Україні, яке теж було безклясове, бо оперте на кровних звязках.

Дальше, кожна доба має свій правний лад, який в тих часах та обставинах порядкує усе життя згідно з моральними поглядами та економічними вимогами тогочасного громадянства. Хто схоче знов стосувати клясократичний лад до старої атенської демократії, то вийдуть такі недоречности як заперечування, що в Атенах, наприклад, за Перікля не було демократії, хоч кожна шкільна дитина знає, що вона була. Була це демократія, пристосована до тогочасного правного погляду на це, кого треба вважати горожанином атенської держави. Невільник-раб не був громадянином; він не був навіть правною особою, тільки живою річю і з тих причин істнування невільництва у тогочасному моральному та правному світоглядови зовсім не перешкаджало істнуванню демократії теж і при істнуванню невільників.

Нарід та чужа держава.

До повного абсурду дійдемо, коли станемо говорити, що український нарід був творчим у чужій державі, в Росії білій чи червоній, в Польщі, тощо. Про який це нарід йде мова: про поодинокі одиниці, чи про громадянську збірноту звязану моральними звязками?

Ціла українська історична наука розуміє нарід та український нарід в цім другім розумінню, себто як збір міліонів одиниць з одною мовою, культурою, історичною традицією, звязаних з українською землею не тільки моральними, але теж економічними інтересами. Нарід лучать моральні узли, які є слабі, коли національна свідомість низька; вони сильніші, коли вона росте. Тоді нарід прямує до того, щоб звязки моральної лучности замінити постійними узлами правного характеру, себто стати нацією державною, з власною рідною владою. Нарід є творчим тоді, коли для свого економічного та к у л ь т у р н о г о зросту творить. Колиж одиниці з того народу стоять на службі чужих, то це не зріст, але занепад народу. Такий нарід не є творчий, тільки навпаки.

Тому тільки доктринерство може вважати творчою працю, наприклад, такого Степана Яворського, помічника Петра В. в орґанізації новочасної Росії, Святіщого Синоду та в обмосковленню української церкви, або працю Скрипника в переміні самостійної Рядянської України в Союз Совєтських Републик.

Чи можливий монархізм в Україні?

Монархія, як кожна влада, добра тоді, коли монарх добрий. Колиж монарх є таким як от Карло румунський, тоді монархія перемінюється в панування кліки паразитів, деморалізаторів, що заслонюючися авторитетом монарха експльоатує нарід.

В Україні монархізм (байдуже під якою назвою) не може появитися іншим шляхом, а тільки таким, як у других народів з монархіями. Перший монарх, основник династії, мусів би бути визначною індивідуальністю, що заслуживсяб для відзискання державної самостійности України. В нашій історії усі такі дані, щоб стати основоположником української династії, мав Богдан Хмельницький.

Думка, що монархізм може стати державною формою України без заслуг монарха перед українським народом — це доволі велика наівність; вона ніколи не здійсниться.

АНАСТАЗІЯ Г. БІЛОВУС

КАТРУСЯ

Оповідання з давної минувшини.

(До друку зредагував Ол. Луговий).

3)

— Та і в інших ділянках наше життя краще від вашого. У нас нема процентів. Турок позичає гроші у турка без свідків, без усяких паперців і підписів. І завжди ретельно віддає. У вас не помагають ні свідки, ні писані векслі. Ваші християни обдурять і рідного брата, чи батька, коли вдасться. Продадуть рідну матір. От, приклад, тебеж продали в неволю туркам, невірним по вашому, люди вашої віри, християни. Сама думай, що вартують такі віруючі. Певно, колиб християнство очистити від того, що надали йому погані керівники християнськими церквами, тоді християнство з магометанством моглиб злитися у одну віру. У вас кожний духовний ріже і нищить і знов творить Бога у часі відправ, є творцем Бога; у нас — духовний є смирним слугою Бога і пророка. У вас людей іншої віри не терплять; у нас, у самій столиці нашій живе найвищий керівник православної церкви, найстарший патріярх. І живе спокійно, в пошані, оскільки не коверзує проти турецької держави.

Такі розмови відбувалися часто. Катруся захиталася. Та в душі її ще занадто живі були спогади про життя у батьків, про сільську церковцю, про релігійні звичаї рідного народу. Вагання уступило місце постанові твердо триматися свого. Почувала однак, що і до магометанства не може відноситися ворожо. Видно, Бог дав людям багато вір, так як дав багато пальців людині. І кожний має свою вартість і своє призначення, кожний однаково болить.

Час минав, навчання поширювалося. Одного разу Катруся спитала старого учителя про господарів, яких вона рідко коли бачила. Турок розповів, що господар є вищим воєнним урядником в столиці, пашою з двома бунчуками, людиною заможною і всіми поважаною за свій розум і добре серце. Має двох синів і дочку, але вони живуть далеко звідси, під опікою свого діда. Жінка його походить з тих же країв, що й Катруся, — її знайшли малою на згарищах оселі в часі походу, привезли до Стамбулу і тут виховали на гарну дівчину і добру людину. Коли вона підросла — молодий господар з нею оженився — запрохали муллу, прочитали молитви, зїли спільно яблоко і зажили спільним життям. І живуть щасливо, вже ось минуло двадцять літ, виховали гарних двох синів, що числяться вже старшинами султанової охорони, та дочку, десь у таких, що й Катруся літах.

Катрусі дуже хотілося ближче зійтися з дружиною свого господаря, та при зустрічах все був хтось сторонний, і не було можливости з нею говорити; тим більш, що Катруся булаж невільницею. Минали роки, дівчина виросла, набралася завдяки старому мулі знання, але не бачила ні разу дітей свого господаря, не зближилася і з панею.

V.

Перед закінченням навчання пані забажала дівчину бачити. Прийшов старий учитель, сказав гарніще убратися і повів по кімнатах обширного дому. Коли підійшли до кімнат пані, мулла відхилив занавісу і пропустив Катрусю. Дівчина приступала до пані, вклонилася і хотіла поцілувати руку, та пані не довзолила; відступила кілька кроків і мовчки, зацікавлено кілька хвиль оглядала Катрусю. Опісля притягнула до себе, обняла і міцно поцілувала. Ця несподівана ласка зворушила дівчину. Вона зрозуміла, що пані, хоча у великих достатках живе, обрала собі батьківщиною край свого чоловіка, може і мову свого краю забула, але щасливою мабуть не є; десь у тайниках душі відчуває тугу і біль за малознаним їй краєм своїх батьків, а може і кається в душі, що побісурманилась та нарікає на долю. Адже окови і з чистого золота зроблені — будуть оковами, а неволя для пташки і в золотій клітці, все буде неволею. І перше почуття дівчини до своєї пані був жаль. Зворушення відбилося на обличчі і в пані, але по хвилі заспокоїлася. Попросила Катрусю сісти і розповідати про себе. Говорили по турецьки, бо пані ледви кілька слів памятала по нашому. Розповівши докладно про своє життя і полонення, Катруся попрохала пані, щоб вона розповіла про себе, бо чула, що й вона також з України.

— Не можу нічого розповісти, — сказала пані по турецьки. — Наче крізь сон памятаю лише, що була з матірю у церкві. Батько мій мав у церкві якусь службу, бо з нами не стояв, а був на підвищенні, але що він робив — не знаю.

— А у вас, пані, не було братів, ні сестер? — питала Катруся.

— Пригадую, що мати носила на руках когось меншого від мене, мабуть хлопчика, бо кликала його здається Васильком. Опісля пригадую якихось вершників, пожежу в селі. А далі мене забрали і повезли, аж привезли сюди. Вже добре пригадую, що мене від тих людей забрав батько мого чоловіка.

— А виж, пані, не можете пригадати, як вас кликала ваша мати?

— Силкувалася пригадати, але не могла. Не знаю, — сказала нарешті — Тепер мене зовуть Маріям. Наш мулла казав колись, що моє теперішне імя подібне до давного. християнського. Яке воно було — не сказав.

— То вас певно звали Марією! — здогадалась Катруся.

— Марією! Так! Вже знаю... Як це я не могла сама ніяк пригадати? — раптом аж скрикнула Маріям.

(Дальше буде).

НІМЦІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ ПОЛЬСЬКИХ ПАРТИЗАНІВ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Берлінська радіовисильня передала новинку, що в Східній Галичині появилося незвичайно велике число польських партизанів, які масово нападають на німецькі транспорти в запіллі і висаджують у повітря склади амуніції. Полева німецька поліція прилапала партизан на горячім вчинку і в неділю розстріляла 146 людей.

Радіопромовець о с т е рігав польських селян в Галичині, щоби трималися від партизанів здалека, та щоб не мали з ними ніякого діла, бо як поліція прилапає, що селяни мають з партизанами звязки, то будуть негайно розстріляні. Обовязком кожного польського громадянина є вважати, щоби в державі був порядок, говорив радіобесідник. Господарі повинне сидіти в ночі дома і слухати приказу місцевого військового команданта. Хто буде такі прикази іґнорувати і співпрацювати з партизанами, той буде розстріляний.

ПРОТОКОЛ

з річного засідання головного уряду Українського Народного Союзу, яке відбулося в днях від 6-го до 10-го березня 1944 в домі У. Н. Союзу під ч. 81-83 Ґренд Стріт, Джерзі Сити, Н. Дж.

(Докінчення)

ДИСКУСІЇ НАД ЗВІТАМИ.

По зложенні звітів усіми головними урядниками, переведено над цими звітами основну дискусію, в якій забирали голос усі головні урядники. У дискусії головні урядники ставили ріжні запити, що відносились до звітів поодиноких урядників, а зокрема до членів екзекутивного комітету, та діставали на них потрібні пояснення. Були запити в таких справах: продаж реальностей; оцінка реальностей; сплата членських позичок на грамотах; виплата посмертних запомог по вояках; запомоги з фонду запомогового; офіційний орган У. Н. Союзу „Свобода"; святкування Золотого Ювилею У. Н. Союзу; поширення Союзового бизнесу в Канаді; організатори У. Н. Союзу; доповнення книгарні „Свободи" закупном потрібних книжок; розписання конкурсу на написання повістей чи інших творів; праця Культурного Комітету У. Н. Союзу; праця для воєнних зусиль Америки зо сторони Союзу та його членства.

Рівночасно зо запитами головні урядники висказували свої думки в даних справах. І так, наприклад, у справі Союзових реальностей вони заявлялись за те, що їх треба випродувати, а зокрема ті, що не приносять ніяких або дуже малі зиски. Щодо оцінки реальностей, то вони були цеї думки, що на деяких реальностях книжкова вартість ще далі є за висока, коли мова про їх теперішну продажну ціну.

У справі позичок на членських грамотах, головні урядники висказувались, що Екзекутива повинна доложити більше старань щодо сплати цих позичок. Бо саме тепер, коли нема безробіття і коли члени працюють та не зле заробляють, такі позички повинні бути сплачені.

Виплата посмертних запомог по вояках, констатували головні урядники, причинилась багато до задержання в Союзі при членстві значного числа молодих членів, та помогла також і помагає в приєднуванні нових членів.

Головні урядники звертали увагу, що деякі відділи висилають забагато просьб про запомоги з фонду запомогового, бо були такі випадки, що один відділ мав аж 9 таких запомог упродовж одного місяця. А так не повинно бути, й щоб це набудуче не повторялось, то урядники даних відділів повинні краще допильнувати та докладніше провірювати, якому членові така запомога справді належиться.

Щоб „Свобода" була заповнена дописами та звідомленнями про події та працю по ріжних громадах, то редакція повинна подбати про більше число дописувачів, висказувались головні урядники.

Перші місяці ювилейної кампанії за новими членами не дали стільки нових членів, як цього можнаб сподіватись з приводу 50-ліття У. Н. Союзу, а тому, заявили головні урядники, треба доложити тепер тимбільшої праці, щоб ювилейний рік міг бути вповні успішним. Головні урядники висказувались також і за те, щоб, коли можливо, екзекутивний комітет заанґажував до цеї праці більше організаторів.

Головний уряд висказав своє вдоволення з цеї праці, яку Союз провадить серед своїх членів для воєнних зусиль Америки, а зокрема з цеї праці, та цеї широкої пропаганди, яку він повів у справі продажі бондів у часі 4-тої воєнної позички.

УХВАЛИ, ДИРЕКТИВИ, ЗАКЛИКИ.

Воєнні зусилля.

Уже третій рік ми находимось у війні й чим довше вона триває, тим більше праці, зусиль і жертв вимагає вона від нас усіх. Саме тепер ми зближаємось до того моменту, коли ця війна входить в найкритичнішу й рішальну фазу, а тому вона вимагатиме від нас величезних жертв майна, життя, крови. І хоч члени У. Н. Союзу, впродовж останніх двох років війни, приносили охотно ці жертви, хоч вони виконували як слід ці всі обовязки, які ставив перед ними теперішній воєнний час, то одначе в цьому році — в році рішального бою, цю працю треба ще більше скріпити, ці жертви ще значно збільшити. Супроти того головний уряд, з нагоди цього річного засідання, закликає усе членство до надзвичайних зусиль, праці, жертвенности. Зокрема, взиваємо все членство закуповувати якнайбільше бондів воєнної позички, яку держава веде тепер і буде ще вести впродовж року. Рівнож закликуємо попирати щедро, ще більше як досі, акцію в користь Червоного Хреста, та кожну іншу акцію, що викликана воєнними потребами.

Золотий Ювилей У. Н. Союзу.

У. Н. Союз переживав за час свойого існування чимало важних подій. Бож 50 літ існування, це великий шмат пройденого шляху. І цей шлях не був рівний, гладкий. На ньому Союз стрічав неодну перешкоду, неодин удар. Та ці удари він потрапив відбити, перешкоди усунути. Ріжні крізи, ріжні реформи треба було переходити впродовж цього півстоліття його існування. Та ці крізи, реформи приходили й минались, вони поступу Союзу здержати не могли. Він ішов нестримно вперед; і сьогодні в своє 50-ліття пишається тим, що він занимає в нас провідне місце й щодо величини зорганізованої сили, й щодо маєтку, й щодо певности, тривалости й щодо своєї ідейної праці.

І хоч 50-літнє існування Союзу записане чимало важливими подіями, то все таки Рік Золотого Ювилею являється найбільшою подією в його дотеперішнім існуванні. Тому саме головний уряд У. Н. Союзу звертається до всього членства зо закликом, стрінути цю найбільшу подію в житті Союзу так, як цього вимагає вага хвилі, так як це пристало на карних і свідомих членів цього Союзу. А вага хвилі вимагає, щоб кожний член, кожна члениця У. Н. Союзу стрічали цю найбільшу подію в існуванні своєї організації гідно, достойно, святочно, з особлившою пошаною, щоб кожний член, кожна члениця почували себе в цьому році одною, нерозривною, складовою частиною всього Союзу, щоб вони відчули серцем і душею, що це їх ювилей, що це їх велике свято.

Маючи таке розуміння ваги Золотого Ювилею У. Н. Союзу, головний уряд вірить, що не знайдеться такий член, така члениця, що стрічалиб цей Золотий Ювилей з порожніми руками, що не почувалисяб до обовязку прислужитись в якийсь спосіб своїй організації — прислужитись переданням їй відповідного ювилейного дарунку. А знаючи про те, що головною передумовою поступу, сили та дальшого розвою Союзу є, в першій мірі, нові члени, тимсамим найкращим ювилейним дарунком для Союзу може бути тільки праця над придбанням цих нових членів. Такий дарунок повинен принести кожний член і кожна членица, і до сповнення цього обовязку закликає головний уряд усе членство.

Союз у Канаді.

У. Н. Союз зробив в останніх роках у Канаді значний поступ у свойому розвою. З місяця на місяць, з року на рік він зростає, обєднуючи в своїх рядах чим раз то ширші круги канадійських українців. Та все таки це ще тільки початки властивого розвою Союзу в Канаді, бо там іще є широке поле до праці. Таке заявив, запрошений на засідання головного уряду, організатор на Канаду В. Гірняк. Він також предложив пляни Союзової праці набудуче.

Вислухавши цих завваг організатора, головний уряд на внесення контрольора Р. Смука, поперте контрольором В. Ґаланом, уповажнив екзекутивний комітет поробити такі кроки, які є конечно потрібні для дальшого успішного розвою У. Н. Союзу в Канаді.

Офіційний орган У. Н. Союзу.

По докладному обговоренні потреб Союзового органу „Свободи", та щоб прийти з помічю редакційному персоналови, ухвалено доповнити редакційну бібліотеку закупном відповідних книжок, а для придбання оригінальних творів для ґазети рішено оголосити конкурс з нагородами для авторів, що пришлють для вжитку редакції повісти, оповідання, драми та інші твори.

Щоб провести в життя згадану тут ухвалу, рішено одноголосно на внесення контрольора Д. Капітули, поперте контрольором Р. Смуком, додати місячно, починаючи від 1. березня 1944 р., ще $305 до цеї суми, яку Союз досі платив місячно адміністрації „Свободи", за видавання офіційного орґану.

Також на внесення контрольора А. Т. Кібзея, поперте радним М. Давискибою, рішено одноголосно призначити $125 місячно на видатки получені з адмініструванням „Свободи".

На внесення радного В. Дідика, поперте радним Т. Шпікулою, постановлено одноголосно, щоб головний предсідник Союзу сповняв і на далі обовязки управителя „Свободи".

XXI Конвенція У. Н. Союзу.

На внесення радного Д. Шмагали, поперте радною Ґ. Зепко рішено більшістю голосів, що наступна конвенція У. Н. Союзу, яка припадає на 1945 рік, відбудеться в місті Клівленд, О.

Службовий прапор (SERVICE FLAG).

Щоб мати постійно перед очами те число членів, які пішли до воєнної служби Америки й Канади, рішено одноголосно на внесення радного Т. Шпікули, поперте заступницею предсідника М. Малевич, справити службовий прапор, на якому будуть поміщені зірки за кожного члена-вояка. Прапор буде приміщений в головній канцелярії У. Н. Союзу в Джерзі Сити, Н. Дж.

Жертви на Червоний Хрест.

На внесення радного В. Дідика, поперте радним С. Слободяном, ухвалено одноголосно призначити на цілі Червоного Хреста $1,500, з тим, що $1,300 мають бути передані Американському Червоному Хрестови, а $200 Червоному Хрестови в Канаді.

Жертви на народні установи та культурні цілі.

На внесення контрольора А. Т. Кібзея, поперте заступницею предсідника М. Малевич, рішено одноголосно уділити з народного фонду такі підмоги: $300 на Сиротинець у Филядельфії, Па.; по $250 на Українську Вищу Школу в Стемфорд, Конн., і на Семинар Української Автокифальної Церкви в Філядельфії, Па.; по $200 на Дім Старців Сестер Служебниць в Словтсбурґ, Н. Й. і на Вищі Просвітні Курси в Вінніпеґ, Ман., Канада; по $150 на Вищу Дівочу Школу в Факс Чейс, Па., і на Музей в Стемфорд, Конн.

Також на внесення контрольора Р. Смука, поперте контрольором Д. Капітулою, рішено призначити $1,000 на працю Українського Конгресового Комітету, зокрема на видавництво журналу Конгресовим Комітетом.

Культурний Комітет У. Н. Союзу.

Обговоривши працю Культурного Комітету У. Н. Союзу за минулий рік, та признавши цю працю корисною і потрібною, головний уряд висказав побажання, щоб цей комітет продовжав свою працю, та, як це можливо, поширив її навіть ще більше. На внесення контрольора Р. Смука, поперте контрольором С. Куропасем, рішено, щоб цей Культурний Комітет складався зо 7 членів, а не 4, як це досі було, та щоб у склад цього комітету, крім дотеперішніх членів Д. Галичина, Р. Смука, С. Шумейка й Л. Мишуги, ввійшли ще В. Ґалан, А. Т. Кібзей й Ґ. Зепко. На працю Культурного Комітету, а саме, на видавництва англійською мовою, рішено одноголосно на внесення радного В. Дідика, поперте радним П. Дудою, призначити $5,000.

Підмоги студіюючій молоді.

На внесення радної Ґ. Зепко, поперте радним Т. Шпікулою, рішено одноголосно, щоб відповідно до літ студій і поступу в науці, поміч поодиноким студентам-членам, що внесли просьбу, виносила від $35 до $50. Маючи на увазі цю ухвалу, призначено такі підмоги наступним студентам: А. Стриковська з від. 45, $45; І. Зошак з від. 63, $50; М. Шайка, В. Цеплий і С. Гнатів з від. 63, по $40; А. Різун з від. 112, $35; Л. Подола з від. 125, $40; Е. Позебанчук з від. 147, $40; М. Стецьків з від. 149, $40; П. Ленчук з від. 204, $45; П. Скрінковський з від. 228, $40; П. Стадник з від. 245, $45; С. Демидчук з від. 293, $40; Ґ. Том з від. 317, $40; М. Брощак з від. 318, $45; Д. Слободян з від. 324, $50; Ґ. Чеканська з від. 405, $40; С. Чомко з від. 408, $45; І. Фалат з від. 448, $45.

На внесення радної Ґ. Зепко, поперте контрольором Р. Смуком, ухвалено одноголосно вислати, з нагоди річного засідання, побажання та по $50 для двох членів головного уряду, а саме, І. Романишина й А. Шумейка, які є при армії, й тому не могли взяти участи в нарадах головного уряду.

На внесення контрольора Д. Капітули, поперте радним С. Слободяном, ухвалено одноголосно уділити $100 на піддержку спортової акції цеї молоді, яка гортується при Домі Відділів У. Н. Союзу в Шікаґо.

На внесення контрольора С. Куропася, поперте радним Т. Шпікулою, припоручено екзекутивному комітетови, щоб він з кінцем ювилейного року У. Н. Союзу, уділив спеціяльну винагороду цим урядникам і членам, які в цьому році придбають для Союзу найбільше число нових членів.

Зогляду на брак паперу, головний уряд рішив, щоб не поміщувати фотоґрафій відділів в Ювилейній Книзі У. Н. Союзу, яка буде видана з нагоди 50-ліття У. Н. Союзу.

На тім вичерпано програму нарад і на внесення контрольора С. Куропася, поперте контрольором А. Т. Кібзеєм, головний предсідник закрив засідання головного уряду У. Н. Союзу в пятницю, 10. березня, в годині 8. вечером, закликаючи головних урядників до посиленої праці в цьому році Золотого Ювилею У. Н. Союзу, щоб у такий спосіб пошанувати гідно піонірів нашої орґанізації, та цих усіх Союзових працівників, які впродовж 50 років вкладали свою працю, розум і серце в цей великий Союзовий доробок, яким ми нині всі так гордимось.

Збори закінчено відспіванням національних гимнів, американського й українського.

Д. Галичин, головний секретар У. Н. Союзу.

З МУЗИКИ

ВИСТУП ЄМЦЯ В ГАЛИВУДІ.

Дня 20. березня відомий віртуоз на бандурі, Василь Ємець, мав перший пробний виступ, який пройшов з великим успіхом. Того дня його заанґажовано до участи в програмі Гедди Гаппер (Hedda Hopper). Цей виступ відбувся 31. березня, в салі найбільшої галивудської радіо-стації C. B. S., де його „дуже чарівну музику", (a very charming music) схарактеризувала її Гедда Гаппер, слухала американську публика.

Маючи на увазі популярність програми бувшої фільмової зірки Гедди Гаппер, як те, що з Галивуду гра передавалась по радіо в Америці, Канаді та Мексико, Ємець ще ніколи мабуть не мав такої сили слухачів, які слухали його як **українського** артиста, що грав **українську** музику на інструменті „його рідної **України**" (of his native Ukraine), як це зазначила в довшій інтродукції Гедда Гаппер, інформуючи сотки присутної та міліони незримої американської та іншої публики про особу нашого артиста.

Хто хотів би поґратулювати п. Ємцеви за його незвичайний успіх, який він осягнув у Галивуді вже за пару місяців свого побуту, може писати на таку адресу: Mr. Vassyl Yemetz, c/o Hedda Hopper, "Hollywood Show Case"; Radio Station C. B. S., Hollywood, Calif.

Г. Горак.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ЛІКАРІ УМИРАЮТЬ...

В 1942 р. смерть забрала в Злучених Державах 3,353 лікарів, двох з них зажило завелику дозу медицини. Одинацять було забитих на полі бою. Трийцять сім вмерло при війську — два з них в огні бараків, девять в випадках літаків, а один не став, коли стійковий крикнув: „Стій, хто йде?" Трьох при війську поповнили самогубство. Сорок чотири самогубств в цивілю — кулькою, трутиною і задушенням. Недуга серця забрала 1,608, кровотики 393, недуги віддихових органів 275, сухоти 36, запалення легких 23, рак 181, цукрова недуга 72, старість 40, випадки 123. Випадки такі були: один поховзнувся на слизькій горі, одного задушило, коли два операційні столи стиснулись за тісно, чотири втопились. Один був замордований. Та брати більшість, умерла звичайною смертю. Пересічний вік 65.

Подав **д-р Павло Дубас.**

ПОЛЬСЬКІ ЗЛОТІ НА ВОЄННУ ЗБРОЮ.

ЛОНДОН, (ОНА). — „Дзеннік Польскі" помістив новинку, в якій говориться, що німецька окупаційна влада в Польщі вивозить до Німеччини польські злоті і перетоплює їх на воєнну зброю. Ґазета дістала про це вістку підземною дорогою і каже, що це скандал.

Німці замінюють срібні злоті паперовими, а срібло систематично вивозять до Франкфурту і там його перетоплюють.

Нещасливі випадки, що спинюють продукцію

Голова відділу здоровля і промислової безпеки при Раді Воєнної Продукції (Вор Продокшен Борд), Джон М. Фовкс, склав на підставі звітів фабричних зарядів та окружних і стейтових агенцій статистику нещасливих випадків у промислових підприємствах. Разом з цим він обрахував, скільки ті випадки коштують у грошах, що їх видається на лікування і на асекурацію, а також скільки днів праці пропадає даром. Підсумки своєї статистики Дж. М. Фовкс подав до публичного відома у докладі перед конференцією для збільшення безпеки у промислових підприємствах, що відбулась недавно у місті Чарлстон, Вест Вирджинія.

У свойому докладі Дж. М. Фовкс вказав, що впродовж 1942-го року більше як два міліони робітників були покалічені, потовчені або навіть вбиті в промислових випадках. Наслідком тих покалічень втрачено за рік 270 міліонів днів праці. Лікування, асекурація, та втрата заробітку наслідком тих випадків виносить кругло один біліон долярів. Посередні втрати, як застій продукції, зіпсуття машин, перерви у виробництві і транспорті, і т. п. коштують ще більше, так, що всю економічну втрату наслідком промислових випадків за один рік можна сміло рахувати на 2,300,000,000 долярів.

Дж. М. Фовкс далі подав, що за час від японського нападу на Перл Гарбор до 1-го січня 1944, 37,600 робітників були вбиті в індустріяльних випадках. Це є 7,500 більше, як боєві втрати американської армії за той самий час. Біля 210,000 робітників в тому самому часі окалічіли на все, а чотири і пів міліона втратили тимчасово працездатність. Це є шістьдесять разів стільки, що число ранених і пропавших без вісти за той самий час.

Висновок з тих чисел може бути тільки один: збільшити безпеку робітників в індустрії. Потреба поспіху і масової продукції не сміє бути оправданням, що, мовляв нема часу ні змоги „забавлятись" такими дрібницями, як забезпека від випадків. Безпечні фабричні станки і санітарні умови праці певно втримають робітників при варстатах і не буде стільки пропусків та покидання роботи. Відповідальність за цю забезпеку і за здорові умовини праці Дж. М. Фовк склав, без ніяких застережень, на фабричні управи.

Одначе й робітники повинні теж дбати про безпеку і санітарні умови праці, так як дбають про належну заплату і години праці. Вониж терплять найбільше наслідком недбальства чи недогляду в цій ділянці. І ніхто ще не підрахував, скільки втрат посносять робітники і їх родини наслідком випадків і промислових хвороб.

Все це набирає особливої ваги тепер, коли військові вимоги забирають щораз більше робітників, і то молодих робітників, на фронт. Рівночасно наближаються воєнні події вимагають якнайбільшого напруження продукції, щоб забезпечити перемогу. І кожна втрата людського життя чи здоровля на домашньому фронті це вилім у підготові й переведенні рішаючих боїв на суші, на морі в повітрі. Тому то головною темою докладу Дж. М. Фовска була не так статистика, яка подана вище, а заклик до плянованого й організованого поборювання нещасних випадків, та до як найбільшої забезпеки здоровля й життя робітників у всіх ділянках індустрії.

Загальна Рада — ФЛІС.

Скарби здоровля в цитрині

Цитрина займає почесне місце у відживі людини, як джерело вітаміни Ц. Вже давно, ще в середніх віках, коли нікому не снилося про вітаміни, на основі досвіду лікувати недугу шкорбут, при якій загнивають ясна, ропіють та випадають зуби і бувають підшкірні виливи крови, — дієтою з цитрин і помаранч. Давніше ця недуга виступала головно в моряків, що тижнями чи місяцями плавали по морях і жили лиш вогкими сухарами, в яких мало цієї вітаміни.

Віт. Ц і аскорбіновий квас.

Недавно відкрили дослідники, що віт. Ц. хемічно є аскорбіновим квасом. Це відкриття завдячуємо вченому Шент - Ґіоргієві. Фабрики фармецевтичних препаратів почали фабрикувати штучну віт. Ц, у формі впорсків з аскорбінового квасу. Одначе при лікуванні шкорбуту такою штучною (т. зв. синтетичною) віт. Ц, як показали досліди у клініках і шпиталях, не всі хворобові прояви зникали. Головно утримувалось дальше ушкодження шкорбутом стін кровоносних судин, через що і надалі приходили підшкірні виливи крови, що зверху виглядають як синці і червоні плямки на шкірі та яснах. Ці прояви пошкодження кровоносних судин уступали щойно тоді, коли недужому подавали як лік сік із цитрини чи паприки. Тому лікарі прийшли до висновку, що крім віт. Ц. (аскорбінового квасу), у цілющім цитриновім соку істнують ще інші лікувальні субстанції, ще покищо не досліджені.

Нові вітаміни П. і К.

Нові досліди над тими таємними лікувальними субстанціями цитринового соку навели на слід хемічного тіла, яке називали цитрином, а яке належить до хемічної групи флявонів; ці флявони — це барвники (барвливі субстанції), та їх багато у всяких ростинах. Саме брак цієї субстанції спричинює дотканкові кровотечі у шкорбуті. Ту цілющу субстанцію назвали **вітаміною П.** Згаданий Шент-Ґіорґі твердить, що шкорбут є саме т. зв. авітамінозою Ц і П.. Це потверджували й досліди на тваринах; коли досвідним тваринам подавати саму віт. П., тоді маємо лиш образ авітамінози Ц. (занидіння ясен, опухи суглобів і смерть по 4—6 тижнях).

Як кажуть дослідники і відкривники цієї нової вітаміни, Арнентан і Шент Ґіоргі, вітаміна П. діє в той спосіб, що зменшує проникання крівляних тілець крізь стіни кровоносних судин, головно тих найдрібніших, і ущільнює їх, затискаючи щілини між поодинокими клітинами клітинної оболони, що вистелює канали кровоносних судин.

Вітамін К.

Інші досліди над шкорбутом перепровадили два дослідники Дам і Шонгойдер. Вони тримали курята на штучній дієті, що викликувала в них появу шкорбуту. Підчас цих дослідів вони відкрили нову лікувальну субстанцію, що має вплив на ціпеніння крови. Брак тої нової вітаміни (як її назвали **віт. К**) в поживі є причиною того, що у шкорбуті вилита з судин кров дуже пізно і ліниво ціпеніє, через що кровотеча є більша. Само лікування чистою віт. Ц. не поправляє того прояву шкорбуту; щойно коли до дієти, яка є причиною авітамінози Ц. додати збіжжя, нелущеного рижу, свинячої печінки або жовстка з яйця, тоді поправляється стан хворого і вилита з судин кров ціпеніє правильно, затикаючи щілини в стінках кровоносних судин і гамуючи через те кровотечу; згадані споживчі продукти мають у собі багато вітаміни К.

Як бачимо, наука не стоїть на місці, але щораз більше відкриває таємниць природи, через що дає людині все сильнішу зброю у боротьбі з нею. Прикладом невтомної праці учених дослідників природи і усяких проявів життя є саме світлий розвиток науки при вітаміні (вітамінольогії). Ще недавно знали ми ледви чотири вітаміни (А, Б, Ц, Д). Тепер число їх зросло майже трикратно (А1, А2, Б1, 2, 3, 4, Ц, Д, Е, П, К), і не є виключене, що в найближчій будуччині число тих таємних а також важних для життя і здоровля людини цілющих субстанцій ще збільшиться новими, нині покищо незнаними.

ВУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в пятницю, 21. квітня, в год. 7:30 ввечір в гали Укр. Дем. Клюбу, 31-14 Ґренд Еве. Просимо всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членкиць прийти на ці збори, бо є важні справи до вирішення. Просимо членів вирівнювати свої вкладки. Просимо не забувати приєднувати нових членів до Бр. і У. Н. Союзу, та впишуйте свої діти. Збори цего місяця тиждень пізніше з причини Великодних хсвят. — За уряд: М. Левицький, предс.; Г. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

АКРОН, О. — Отсим повідомляємо членів відділу 295, що звичайні збори відбудуться в неділю, 23. квітня, в гали церковній, 185 Абел Стр. — В. Пулк, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Звичайні місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 23. квітня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, при Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і членкиць конечно прийти, бо маємо дуже важні справи до рішення. Довгуючі більше як 3 місяці члени, коли не являться та свого довгу не вирівнають, будуть суспендовані. Прошу всіх членів нашого відділу підчас цего ювилейного року У. Н. Союзу стараймося приєднати бодай по одному членови до У. Н. Союзу, а це буде найбільший дар для У. Н. Союзу в його 50-літній ювилей. Впершій мірі всі члени повинні вписати свої діти до У. Н. Союзу. — В. Любас, предс.; М. Попіль, кас.; Г. Дацьків, секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Подаємо до відома членам Бр. св. О. Николая, від. 369, що місячні збори відбудуться, в суботу, 22. квітня, в год. 7. ввечір, в гали церковній. Взиваємо всіх членів прийти на збори, бо маємо кілька важни хсправ до полагод ення. Збори перенесено на суботу, бо в неділю галя занята. — І. Климищин, предс.; С. Новацький, кас.; М. Куба, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Кирила й Методія, від. 86, відбудуться в неділю, 23. квітня, зараз по Сл. Божій, де звичайно. — За уряд: Г. Костик, предс.; П. Польовий, кас.; П. Саламаха, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 18. квітня 1944 помер на удар серця у власнім домі, в 62. році життя

ТАРАС ХВАЛИК,

довголітний член Тов. Клюбу Поступового, від. 70 У. Н. Союзу в Джерзі Сіти, Н. Дж.

Покійний походив із села Бортне, пов. Горлиці, Західна Україна. До У. Н. Союзу вступив 1903 р. Полишив у смутку жінку Теклю, синів: Петра (при амер. армії), Володимира (прив. 1. кл.), Евгена (сержант), Богдана (при неві 3. кл. петі офіцир), і Тому; дочок: Анну, Олену, Еву, Ольгу, Любу; брата Василя, трьох зятів (Джеймс Мур при амер. армії), дві невістки і пять внуків і внучок.

Похорон відбудеться в пятницю, 21. квітня, в годині 8:30 рано з дому жалоби, 138 Lake St., до укр. гр.-кат. церкви св. Петра й Павла при Ґрін і Сусекс ул., а відтак на цвинтар Голі Крос в Арлінгтон. — Просимо членів Тов. взяти участь у похороні.

В. Й. П.! **В. Кушнір, секр.**

ТАРЗАН, ч. 957. Затарасована дорога.

Візники натиснули ногами, аби дати машинам більше сили.

Потім на приказ Тарзана слоні заатакували переднє авто.

Як сидячі в ньому вояки завмерли зо страху, слоні перевернули авто впоперек дороги.

Авта задержалися. Утеча була відрізана. Націсти приготовилися до очайдушного бою.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.